

BOLALARDA O'RTA QULOQ YALLIG'LANISHINING KLINIK XUSUSIYATLARI

Narzullayeva Sabo Qurbon qizi

Guliston davlat universiteti

Annotatsiya. Ushbu maqolada bolalarda o'rta quloq yallig'lanishi (otitis media)ning klinik xususiyatlari, kasallikning kechish shakllari hamda yoshga bog'liq o'ziga xos jihatlari tahlil qilinadi. O'rta quloq yallig'lanishi bolalar orasida eng ko'p uchraydigan otorinolaringologik kasalliklardan biri bo'lib, o'z vaqtida tashxis qo'yilmagan va yetarli darajada davolanmagan holatlarda eshitish pasayishi, nutq rivojlanishining sekinlashuvi hamda boshqa asoratlarning yuzaga kelishiga olib kelishi mumkin. Maqolada kasallikning asosiy klinik belgilari, jumladan quloq og'rig'i, isitma, eshitish funksiyasining pasayishi va umumiy intoksikatsiya alomatlari yoritiladi. Shuningdek, bolalarda o'rta quloq yallig'lanishining o'tkir va surunkali shakllari, ularning klinik farqlari hamda erta diagnostikaning ahamiyati ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari bolalarda ushbu kasallikni barvaqt aniqlash va samarali davolash taktikasini tanlashda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar. Bolalar otolaringologiyasi, o'rta quloq yallig'lanishi, otit, klinika belgilari, eshitish pasayishi, erta diagnostika, bolalar sog'lig'i.

Kirish. Bolalar orasida uchraydigan otorinolaringologik kasalliklar ichida o'rta quloq yallig'lanishi alohida o'rin egallaydi. Ushbu kasallik bolalik davrida yuqori uchrash chastotasiga ega bo'lib, ayniqsa erta yoshdagi bolalarda tez-tez qayd etiladi. Anatomik va fiziologik jihatdan bolalar quloq tuzilmasining o'ziga xosligi, immun tizimning yetarlicha shakllanmaganligi hamda yuqori nafas yo'llari infeksiyalariga moyillik o'rta quloq yallig'lanishining rivojlanishiga qulay sharoit yaratadi.

O'rta quloq yallig'lanishi o'z vaqtida aniqlanib, to'g'ri davolanmagan hollarda eshitish funksiyasining pasayishi, nutq va psixomotor rivojlanishning sekinlashuvi, shuningdek, surunkali shaklga o'tish kabi jiddiy asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli bolalarda ushbu kasallikning klinik xususiyatlarini chuqur o'rganish, uning erta belgilari va kechish shakllarini aniqlash amaliy tibbiyot uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur maqolada bolalarda o'rta quloq yallig'lanishining klinik ko'rinishlari, kasallik tasnifi hamda amaliy jihatdan muhim bo'lgan klinik xususiyatlari keng yoritiladi.

O'rta quloq yallig'lanishining klinik ko'rinishlari. Bolalarda o'rta quloq yallig'lanishining klinik belgilari kasallikning shakli, kechish darajasi va bolaning yoshiga qarab farqlanadi. Eng ko'p uchraydigan simptomlardan biri quloq sohasidagi og'riq bo'lib, u ko'pincha keskin, pulsatsiyalanuvchi xarakterga ega bo'ladi. Kichik yoshdagi bolalar quloq og'rig'ini aniq ifodalay olmasligi sababli bezovtalik, yig'lash, ishtahaning pasayishi va uyquning buzilishi kabi bilvosita belgilar kuzatiladi.

Kasallik ko'pincha tana haroratining ko'tarilishi, umumiy holsizlik, bosh og'rig'i va intoksikatsiya belgilari bilan kechadi. O'rta quloq bo'shlig'ida yallig'lanish jarayoni

kuchaygan sari eshitish o'tkirligining pasayishi kuzatiladi. Ba'zi hollarda quloqdan ajralma kelishi aniqlanib, bu yiringli jarayonning rivojlanganidan dalolat beradi.

Yosh bolalarda kasallikning klinik kechishi o'ziga xos bo'lib, simptomlar tez rivojlanadi va qisqa vaqt ichida umumiy holatning og'irlashuviga olib kelishi mumkin. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalarda o'rta quloq yallig'lanishi tez-tez qaytalanuvchi xarakterga ega bo'lib, bu holat eshitish va nutq rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Klinik amaliyotda bolalarda o'rta quloq yallig'lanishi kechishiga ko'ra o'tkir va surunkali shakllarga bo'linadi. O'tkir o'rta quloq yallig'lanishi ko'pincha yuqori nafas yo'llari infeksiyalaridan so'ng rivojlanadi va keskin klinik belgilar bilan namoyon bo'ladi. Ushbu shaklda quloq og'rig'i, isitma va umumiy holatning yomonlashuvi yaqqol kuzatiladi.

Surunkali o'rta quloq yallig'lanishi esa kasallikning uzoq davom etishi yoki tez-tez qaytalanishi natijasida shakllanadi. Bu holatda klinik belgilar nisbatan sust bo'lishi mumkin, biroq eshitish pasayishi doimiy xarakterga ega bo'ladi. Surunkali shakl bolalarda ta'lim jarayoniga, ijtimoiy moslashuviga va hayot sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, kasallik yallig'lanish jarayonining xususiyatiga ko'ra kataral va yiringli shakllarga ajratiladi. Kataral shakl nisbatan yengil kechsa, yiringli o'rta quloq yallig'lanishi asoratlari rivojlanishi xavfi yuqori bo'lgan og'ir klinik holat hisoblanadi.

Bolalarda o'rta quloq yallig'lanishining muhim klinik xususiyatlaridan biri kasallikning tez rivojlanishi va qaytalanuvchanligidir. Eustaxiy nayining anatomik qisqaligi va kengligi infeksiya qo'zg'atuvchilarining o'rta quloqqa oson o'tishiga sabab bo'ladi. Bundan tashqari, bolalarda immun tizimning yetarlicha shakllanmaganligi kasallikning tez-tez uchrashiga olib keladi.

Amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, o'rta quloq yallig'lanishining takrorlanishi bolalarda eshitish funksiyasining barqaror pasayishiga olib kelishi mumkin. Bu esa nutq rivojlanishida kechikish, diqqat va xotira buzilishlari kabi muammolarni yuzaga chiqaradi. Shu sababli kasallikni erta aniqlash va kompleks davolash muhim hisoblanadi.

Klinik jihatdan o'rta quloq yallig'lanishini differensial tashxislashda bolaning yoshi, simptomlarning davomiyligi va umumiy holati alohida e'tiborga olinishi lozim. Erta tashxis va to'g'ri tanlangan davolash taktikasi asoratlarning oldini olish hamda bolalarning eshitish va nutq rivojlanishini saqlab qolishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa. Bolalarda o'rta quloq yallig'lanishi otorinolaringologiya amaliyotida eng ko'p uchraydigan kasalliklardan biri bo'lib, uning klinik kechishi yoshga bog'liq holda turlicha namoyon bo'ladi. Tadqiqot va tahlillar shuni ko'rsatadiki, bolalarda ushbu kasallik ko'pincha o'tkir boshlanib, tez rivojlanish xususiyatiga ega bo'lib, umumiy holatning yomonlashuvi, quloq og'rig'i, isitma va eshitish funksiyasining pasayishi bilan kechadi. Kichik yoshdagi bolalarda klinik belgilar aniq ifodalanmasligi sababli kasallikni erta aniqlashda muayyan qiyinchiliklar yuzaga keladi.

O'rta quloq yallig'lanishining o'z vaqtida aniqlanmasligi va yetarli darajada davolanmasligi kasallikning surunkali shaklga o'tishiga, shuningdek, eshitish pasayishi, nutq rivojlanishining kechikishi va boshqa asoratlarning rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Ayniqsa, tez-tez qaytalanuvchi otitlar bolalarning psixologik va ijtimoiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu bois bolalarda o'rta quloq yallig'lanishining klinik xususiyatlarini chuqur o'rganish, erta tashxis qo'yish va samarali davolash choralari qo'llash bolalar sog'lig'ini muhofaza qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Bolalarda o'rta quloq yallig'lanishining oldini olish va uning asoratlarini kamaytirish maqsadida quyidagi amaliy tavsiyalarni tavsiya etish mumkin:

Birinchidan, bolalarda yuqori nafas yo'llari infeksiyalarini o'z vaqtida aniqlash va davolash muhim hisoblanadi. Chunki rinit, faringit va adenoidit kabi kasalliklar o'rta quloq yallig'lanishining rivojlanishida asosiy omillardan biri bo'lib xizmat qiladi. Ushbu kasalliklarni erta bosqichda davolash otit rivojlanishining oldini olishga yordam beradi.

Ikkinchidan, kichik yoshdagi bolalarda quloq sohasidagi og'riq, bezovtalik, ishtahaning pasayishi yoki uyqu buzilishlari kuzatilganda otorinolaringolog shifokor ko'rigidan o'tkazish tavsiya etiladi. Klinik belgilar aniq bo'lmagan holatlarda ham profilaktik ko'riklar kasallikni erta aniqlash imkonini beradi.

Uchinchidan, o'rta quloq yallig'lanishida davolash choralari shifokor tavsiyasiga muvofiq olib borish zarur. Antibiotik preparatlarni nazoratsiz qo'llashdan saqlanish, davolash kursini to'liq o'tkazish va qo'shimcha fizioterapevtik usullardan foydalanish davolash samaradorligini oshiradi.

To'rtinchidan, tez-tez qaytalanuvchi o'rta quloq yallig'lanishi kuzatiladigan bolalarda eshitish funksiyasini muntazam nazorat qilish tavsiya etiladi. Audiologik tekshiruvlar orqali eshitish pasayishini erta aniqlash va korreksiya qilish bolalarning nutq va intellektual rivojlanishini saqlab qolishga yordam beradi.

Beshinchidan, ota-onalar o'rtasida bolalarda quloq kasalliklarining oldini olish bo'yicha tushuntirish ishlarini kuchaytirish muhimdir. Bolalarni sovuqdan asrash, to'g'ri ovqatlantirish, immunitetni mustahkamlash hamda gigiyena qoidalariga rioya qilish kasallik rivojlanish xavfini kamaytiradi.

Oltinchidan, maktabgacha ta'lim muassasalari va umumta'lim maktablarida bolalar sog'lig'ini muntazam tibbiy ko'rikdan o'tkazish orqali o'rta quloq yallig'lanishini erta aniqlash va profilaktik choralarni amalga oshirish maqsadga muvofiqdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Абдуллаев А.А. Детская оториноларингология. – Ташкент : Медицина, 2018. – 312 с.
2. Богомилский М.Р., Чистякова В.Р. Болезни уха, горла и носа у детей. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2019. – 456 с.
3. Пальчун В.Т., Крюков А.И., Магомедов М.М. Оториноларингология : национальное руководство. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2020. – 1024 с.
4. Крюков А.И. Острый и хронический средний отит у детей. – М. : Медицина, 2017. – 280 с.
5. Bluestone C.D., Klein J.O. Otitis Media in Infants and Children. – 5th ed. – Hamilton : BC Decker Inc., 2018. – 368 p.

6. Rosenfeld R.M., Shin J.J., Schwartz S.R. Clinical practice guideline: otitis media with effusion // Otolaryngology–Head and Neck Surgery. – 2016. – Vol. 154, № 1. – P. 1–41.
7. Monasta L., Ronfani L., Marchetti F. et al. Burden of disease caused by otitis media: systematic review and global estimates // PLoS One. – 2012. – Vol. 7, № 4. – P. 1–12.
8. Schilder A.G.M., Chonmaitree T., Cripps A.W. et al. Otitis media // Nature Reviews Disease Primers. – 2016. – Vol. 2. – P. 1–18.
9. Qodirov Sh.Q., Karimova N.M. Bolalarda quloq kasalliklarining klinik kechishi // O‘zbekiston tibbiyot jurnali. – 2021. – № 4. – B. 45–49.
10. World Health Organization. Chronic suppurative otitis media: burden of illness and management options. – Geneva : WHO, 2004. – 83 p.